

De regelingen cultuureducatie vmbo/vso/pro/isk en mbo

Karin Hoogeveen, Carlijn Waaijer en Marinka Willemsen

Tussenevaluatie van de
regelingen en aanbevelingen
voor de toekomst

Juli 2023

De regelingen cultuureducatie vmbo/vso/pro/isk en mbo

Tussenevaluatie van de regelingen en aanbevelingen voor de toekomst

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
Leeswijzer	7
1. Beleidscontext	8
2. De aanleiding voor en totstandkoming van de regelingen	11
2.1 Regeling vmbo/vso/pro	11
2.2 Regeling mbo	11
3. De regeling Cultuureducatie vmbo, vso, pro en ISK	12
3.1 De positie van cultuureducatie in het vmbo, vso, pro en ISK	12
3.2 Bekendheid van de regeling	12
3.3 Het aanvraagproces	13
3.4 Subsidievoorwaarden	14
3.5 Contact en ondersteuning vanuit FCP	15
3.6 Redenen om wel aan te vragen	15
4. De regeling Cultuureducatie mbo	16
4.1 Positie van cultuureducatie in het mbo	16
4.1.1 Burgerschap	16
4.1.2 MBO-Cultuurkaart	16
4.1.3 De geïnterviewden over de positie van cultuureducatie in mbo	17
4.2 Bekendheid van de regeling	17
4.3 Het aanvraagproces	18
4.4 Subsidievoorwaarden	19
4.5 Contact en ondersteuning vanuit FCP	20
4.6 Redenen om wel aan te vragen	20
5. Conclusies en aanbevelingen	21
5.1 Bekendheid met de regeling	21
5.2 Aanbevelingen om de bekendheid van de regelingen te vergroten	22
5.3 Redenen om al dan geen aanvraag in te dienen	22
5.4 De ervaren drempels	23
5.4.1 Positie van cultuureducatie in het onderwijs	23
5.4.2 Aanvraagprocedure	23
5.4.3 Subsidievoorwaarden	24
5.4.4 Fasering bij subsidieaanvragen	24
5.4.5 Verantwoording	24
5.5 Drempels verlagen	25
5.5.1 Fasering	25
5.5.2 Aanvraagprocedure	25
5.5.3 Subsidievoorwaarden	25
5.5.4 Verantwoording	25
5.6 Tot slot	25

Samenvatting

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft Sardes uit laten zoeken welke knelpunten er spelen en welke verbeteringen er op korte en langere termijn mogelijk zijn bij de huidige subsidieregelingen Cultuureducatie vmbo/vso/pro en Cultuureducatie mbo. Deze subsidieregelingen lopen voor vmbo/vso/pro van 15 september tot 28 maart 2024 en voor mbo van 15 september 2021 tot 1 februari 2024. Het onderzoek dat Sardes uitvoerde, betreft dus een tussentijdse evaluatie van de regelingen.

De onderzoeksvragen zijn de volgende:

1. In hoeverre zijn scholen en culturele instellingen bekend met de regelingen Cultuureducatie?
2. Hoe kan FCP de bekendheid van de regelingen Cultuureducatie vergroten?
3. Wat zijn redenen voor scholen en culturele instellingen om al dan niet een aanvraag in te dienen?
4. Welke drempels ervaren aanvragers en hoe kan FCP deze wegnemen?

Onderzoeksopzet

De bevindingen en aanbevelingen in dit rapport zijn gebaseerd op 24 interviews met deskundigen uit vmbo en mbo, met leden van de externe adviescommissie die de aanvragen beoordelen en met vertegenwoordigers van culturele en onderwijsinstellingen. Onder die laatste groep bevinden zich zowel instellingen die succesvol een aanvraag hebben ingediend, van wie een aanvraag is afgewezen als instellingen die geen aanvraag hebben ingediend. Een eerste versie van het rapport is tijdens een duidingssessie met het FCP besproken, waarna enkele aanpassingen hebben plaatsgevonden.

In hoeverre zijn scholen en culturele instellingen bekend met de regelingen Cultuureducatie?

De bekendheid onder culturele instellingen lijkt groter dan onder scholen. Scholen lijken moeilijker te bereiken te zijn met de tot nu toe ingezette kanalen. Ook het vinden van sleutelpersonen, met name in het mbo, blijkt lastig, zo geven geïnterviewden aan. Dit heeft onder andere te maken met de positie van cultuureducatie binnen het onderwijs.

- Vmbo/vso/pro/ISK zijn iets makkelijker te bereiken via cultuurcoördinatoren, maar:
 - er is sprake van hoge werkdruk en veel personeelwisselingen,
 - er is geen landelijk beschikbaar overzicht van cultuurcoördinatoren in het vmbo en
 - bekendheid en bereik in het (v)so, pro en ISK behoeft meer aandacht.
- Mbo-instellingen lijken over het algemeen niet goed op de hoogte van de regeling, omdat:
 - Het moeilijk is om de juiste 'sleutelpersoon' te vinden,
 - mbo-instellingen groot zijn,
 - cultuureducatie relatief nieuw is binnen het mbo, ook voor culturele instellingen en
 - cultuureducatie geen onderdeel uitmaakt van het curriculum.

Bekendheid van de regelingen Cultuureducatie vergroten

Persoonlijke benaderingen werken het best, zo geven veel geïnterviewden aan. Het Fonds voor Cultuurparticipatie kan daarbij bijvoorbeeld de netwerken van het LKCA en van de leden van de externe adviescommissie benutten. Daarbij helpt het om scholen en culturele instellingen met ervaring met de subsidie te laten vertellen over wat het project oplevert, waarbij niet alleen docenten, maar ook leerlingen en studenten aan het woord of in beeld komen. Via bestaande netwerken kunnen culturele en onderwijsinstellingen ervaringen delen en goede voorbeelden overnemen. Tijdens inspiratiewerkshops voor en door leraren kunnen scholen kennismaken met projecten en inhoudelijke criteria. Het aan elkaar koppelen van culturele instellingen en scholen, zoals het Fonds deed/doet, kan samenwerking stimuleren. Het Fonds kan daarbij, met name in de startfase, ondersteunen. Matchmakers in de regio, bijvoorbeeld de penvoerders voor CMK, kunnen ook koppelingen tot stand brengen en ondersteunen.

- Vmbo/vso/pro/ISK:
 - *Wie:* Cultuurcoördinator
 - *Hoe:* vakverenigingen van kunstvakdocenten, platform vmbo-tl, stichting Platforms vmbo, OCW-nieuwsbrieven, VO Raad, online magazine VO-Actueel, Lowan, Stichting CiST

- *Specifieke aandacht: vso, pro, ISK*
- Mbo:
 - *Wie:* opleidingsmanagers, -directeuren of -coördinatoren
 - *Hoe:* MBO Raad, online magazine Profiel, Expertisepunt MBO Burgerschap, Burgerschap, bijeenkomsten voor docenten burgerschap, CINOP, via studentenraden en JOB, lector(s) hoge scholen

Redenen voor scholen en culturele instellingen om al dan niet een aanvraag in te dienen

Wat zijn, los van het aanvraagproces en de specifieke subsidievoorwaarden, redenen voor scholen en culturele instellingen om de subsidie aan te vragen? Het initiëren of intensiveren van samenwerking lijken voor beide partijen belangrijke redenen, zodat zij van elkaar kunnen leren. Daarnaast speelt een inhoudelijk motief, gericht op leerlingen en studenten een rol, namelijk het verbreden van de horizon. Zowel het onderwijs als de culturele sector voelt de urgentie om leerlingen en studenten meer mee te geven dan de basisvakken om hen voor te bereiden op hun toekomstige carrière, op hun rol in de (steeds veranderende) maatschappij en om hen op sociaal-emotioneel gebied te ondersteunen.

Redenen om de subsidie niet aan te vragen zijn: een hoge werkdruk, lerarentekorten, veel personeelsverloop en geen gebrek aan geld (door de NPO-subsidies). Ook bij de culturele instellingen is er veel verloop. Door corona lag cultuureducatie grotendeels stil en zochten docenten en kunstenaars hun heil elders om een inkomen te verwerven. Momenteel zijn velen weer juist wel werkzaam in het onderwijs, mede door de NPO-gelden. Daardoor is er weinig capaciteit beschikbaar om aanvragen te schrijven en projecten uit te voeren.

Vmbo/vso/pro/ISK:

- Er is vaak wel enthousiasme, maar geen tijd.
- Voor de doelgroep vso/pro/ISK is het lastig aansluiting te vinden bij het huidige aanbod.
- Mbo:
 - Aansluiting bij de opleidingsprogramma's is lastig en het mede daardoor is voor het onderwijs de meerwaarde van cultuureducatie niet duidelijk. Dit heeft onder andere te maken met de profielen van opleidingen en het beroepsgerichte werken.
 - Culturele instellingen hebben weinig ervaring met en dus ook weinig aanbod voor mbo.

Drempels en mogelijke oplossingen

Er zijn verschillende aspecten die de geïnterviewden belemmerend vinden voor het komen tot een aanvraag:

- *Positie van cultuureducatie*
Zowel binnen het vmbo/vso/pro/isk als binnen het mbo heeft cultuureducatie een zwakkere positie ten opzichte van de basisvakken. Subsidies als deze worden mede daardoor wel als noodzakelijk gezien, maar het creëren van breed draagvlak, een belangrijke basisvoorwaarde, is lastig.
- *Aanvraagprocedure*
Over het algemeen zien de meesten dit als een lang en ingewikkeld proces. Men vindt het bureaucratisch, niet toegankelijk en tijdrovend. Het is lastig om een aanvraag zonder ondersteuning of ervaring tot een goed einde te brengen. Daarnaast kost een aanvraag veel tijd en investering vooraf, waarna de besluitvorming lang duurt.
- *Subsidievoorwaarden, fasering en verantwoording*
Voor beide regelingen geldt dat er veel voorwaarden zijn en dat dit een afschrikkende werking heeft. Een voorwaarde die geïnterviewden zowel voor het vmbo/vso/pro/isk als het mbo moeilijk vinden, is dat het om een nieuw project/nieuwe samenwerking moet gaan. Daarnaast vindt men de verantwoordingslast niet in verhouding met de bedragen waar het om gaat.
 - Vmbo/vso/pro/ISK: het is goed dat er drie fases zijn, passend bij de status van het project of de samenwerking. Wel zou de eerste fase laagdrempeliger kunnen en blijkt fase 3 juist nog een stap te ver. Het aangaan van nieuwe samenwerking en leggen van contacten kost veel tijd en past daardoor niet bij de bedragen die in deze fase beschikbaar zijn.

- Mbo: binnen het mbo sluiten de voorwaarden onvoldoende aan bij de startfase van cultuureducatie in de sector. De lat ligt te hoog, bijvoorbeeld door het studentexperiment. Ook het maximaal aantal aanvragen voor grote instellingen blijkt te weinig en men ziet het als gemiste kans dat bepaalde creatieve opleidingen zijn uitgesloten. Juist deze opleidingen kunnen als vliegwiel fungeren voor andere opleidingen binnen de instelling. Ook vindt men het lastig om de opbrengsten al vooraf in kaart te brengen, omdat het mbo en culturele instellingen elkaar en de doelgroep vaak nog helemaal niet kennen.

Om een deel van de bovengenoemde drempels te beslechten, zijn de volgende maatregelen voor beide regelingen denkbaar:

- Minder voorwaarden,
- een flexibeler en informeler aanvraagproces (denk bijvoorbeeld aan vooraanvraag of selectie, mondeling, minder pagina's, andere vormen dan een schriftelijke aanvraag, pitchen, o.b.v. vertrouwen of profiel van partners) en
- meer persoonlijk contact en begeleiding vooraf en tijdens het schrijven (wellicht dit verplichten).

Voor het vmbo/vso/pro/ISK:

- Een kleinschalige instapfase 1 en
- de voorwaarden en het proces voor fase 3 versoepelen.

Voor het mbo:

- Voer ook verschillende fases in zoals bij het vmbo,
- maak samenwerking het belangrijkste doel van de regeling en
- sta meer aanvragen per instelling toe.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 geeft de beleidscontext van de regelingen weer en de voorwaarden die bij elk van de regelingen gelden. In Hoofdstuk 2 volgt informatie over hoe de regeling tot stand is gekomen en welke overwegingen hierbij een rol hebben gespeeld. Hoofdstuk 3 gaat vervolgens in op de bevindingen voor de regeling voor het vmbo/vso/pro/isk. In Hoofdstuk 4 worden dezelfde thema's aangestipt, maar dan toegespitst op de resultaten voor de mbo regeling. Tenslotte omvat Hoofdstuk 5 een beantwoording van de onderzoeksvragen en aanbevelingen. In de bijlage zijn de onderzoeksopzet en het onderzoeksproces toegelicht.

1. Beleidscontext

1.1 De opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie

Het Fonds voor Cultuurparticipatie (FCP) voert sinds 2009 als Rijkscultuurfonds van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) de opdracht uit om culturele instellingen en scholen ondersteuning te geven bij het neerzetten van passend en eigentijds cultuuraanbod. Via het FCP kunnen subsidies aangevraagd worden waarmee projecten opgestart kunnen worden om dit cultuuraanbod te realiseren. Het uiteindelijke doel is om kinderen en jongeren op school en in hun vrije tijd kennis te laten maken met cultuur en ze daarin verder laten verdiepen.

1.2 De regelingen Cultuureducatie algemeen

De twee subsidieregelingen Cultuureducatie vmbo/vso/pro en Cultuureducatie mbo vallen onder de missie van het FCP om leerlingen en studenten te bereiken die niet of nauwelijks in contact komen met cultuur. Voor zowel het vmbo/vso/pro als mbo zijn subsidies beschikbaar gesteld tussen de 10.000 en 80.000 euro waarmee een cultuureducatief project kan worden gestart waarmee gewerkt kan worden aan: 1) meer aandacht voor cultuureducatie binnen het stelsel, 2) samenwerking tussen onderwijs en culturele instellingen en 3) bevordering van creativiteit en/of co-creatie van de jongeren. De regelingen lopen van het najaar van 2021 tot begin 2024.

Via de website van het FCP kunnen scholen en/of culturele instellingen een aanvraag indienen voor een project via een eigen online aanvraag-omgeving (MijnFonds). Verder worden op de website de subsidieregelingen geïntroduceerd, ondersteuning hierbij aangeboden (contact via adviseurs), voorbeeldformulieren (bijvoorbeeld voorbeeldbegroting, handvatten voor het projectplan) en staat er een stappenplan met veel gestelde vragen. Het stappenplan doorloopt de stappen oriënteren, documenten bekijken, account aanmaken, de aanvraag indienen en vervolgens het antwoord ontvangen of de aanvraag gehonoreerd is of niet (uiterlijk antwoord binnen 13 weken).

Beide subsidieregelingen gaan uit van een gedeeltelijk dekking van projectkosten, namelijk 80-90% afhankelijk van of de aanvrager zich in het Europees of Caribisch deel van Nederland bevindt, respectievelijk. Hierdoor is cofinanciering nodig, waarvoor budget van het Nationaal Programma Onderwijs ingezet kan worden, of onder andere gekapitaliseerde uren van de culturele of onderwijsinstelling, of initiatieven zoals Fonds21 of CJP aangewend kunnen worden. Daarnaast valt onder de voorwaarden dat aanvragers drie culturele codes onderschrijven en toepassen in de aanvraag. Hieronder vallen de Fair Practice Code (waarborging van eerlijke vergoeding van medewerkers), de Code Diversiteit & Inclusie (ter bevordering van diversiteit en inclusie in organisaties), en de Governance Code Cultuur (transparantie en integriteit van bestuur).

Aangezien de regelingen voor het mbo en het vmbo/vso/pro verder verschillen qua voorwaarden en details, zullen deze verder (globaal) uiteen worden gezet in de volgende secties.

1.3 De regeling Cultuureducatie vmbo, vso, pro

De regeling Cultuureducatie voor het vmbo, vso en pro onderscheidt zich voornamelijk door subsidies aan te bieden voor drie fases waarin instellingen zich kunnen bevinden, zie ook het onderstaande Figuur 1. De

eerste fase Kennismaken en uitproberen richt zich op instellingen die eerst nog de basis willen leggen voor cultuureducatie en de samenwerking tussen culturele en onderwijsinstellingen willen verkennen, waarvoor 10.000 tot 25.000 ter beschikking wordt gesteld met een looptijd van maximaal 1 jaar. De tweede fase Samen ontwikkelen is gericht op instellingen die de samenwerking tussen scholen en culturele instellingen willen versterken of uitbouwen en daarmee de volgende stap willen nemen in ontwikkeling en uitvoering van cultuuraanbod op school. Hiervoor wordt 25.000 tot 80.000 beschikbaar gesteld met een looptijd van maximaal 3 jaar waarin minimaal 2 jaaractiviteiten met leerlingen moeten worden uitgevoerd. De derde fase Resultaten verduurzamen is voornamelijk bedoeld voor instellingen die eerder uitgevoerde projecten willen opschalen, waarvoor 25.000 tot 80.000 beschikbaar wordt gesteld. In de laatste fase is voor de aanvrager samenwerking met minimaal 3 scholen vereist, naast eerdere ervaring in het stelsel (vmbo, vso, pro of ook ISK). Voor alle drie de fases geldt dat alleen de culturele instelling de aanvraag kan indienen en niet de school zelf.

Figuur 1. Verschillen tussen de drie fases in de regeling Cultuureducatie vmbo, vso, pro

	Fase 1 Kennismaken en uitproberen	Fase 2 Samen ontwikkelen	Fase 3 Resultaten verduurzamen
Bedrag	10.000-25.000	25.000-80.000	25.000-80.000
Projectduur	Max. 1 jaar	Max. 3 jaar waarvan min. 2 jaren met leerlingactiviteiten	Max. 3 jaar met jaarlijks leerlingactiviteiten
Aantal mogelijk aanvragen per aanvrager	3	2	1
Overige voorwaarden	Niet eerder subsidie ontvangen vanuit het fonds voor activiteiten binnen deze leerweg van de school waarmee wordt samengewerkt	-	Samenwerking met min. 3 scholen, waarmee niet eerder is samengewerkt binnen de regeling

1.4 De regeling Cultuureducatie mbo

De regeling Cultuureducatie mbo maakt geen onderscheid in fases waarvoor instellingen subsidie aan kunnen vragen, maar richt zich voornamelijk op eerste samenwerkingsprojecten tussen culturele en mbo-instellingen. Daarin zit een verschil ten opzichte van de regeling voor vmbo/vso/pro. In het vmbo is de huidige regeling vooraf gegaan door twee eerdere rondes, voor het mbo is de regeling cultuureducatie nieuw. Op de website voor de regeling Cultuureducatie mbo is dan ook, anders dan de regeling voor het vmbo/vso/pro, een starterskit te gebruiken ter inspiratie voor instellingen die voor het eerst het speelveld van cultuureducatie in het mbo betreden.

Het bedrag dat per aanvraag ter beschikking wordt gesteld, ligt tussen de 30.000 en 55.000 euro met een looptijd van minimaal 6 maanden en maximaal 2 jaar¹. Daarnaast kunnen zowel mbo-scholen als culturele instellingen de aanvraag indienen, in tegenstelling tot de regeling vmbo, vso, pro waar alleen culturele instellingen een aanvraag voor kunnen indienen. Specifiek focusgebied van de mbo-regeling is het betrekken van lokale partners: het project waarvoor de subsidie wordt aangevraagd moet studenten hun nabije culturele omgeving laten verkennen in een actieve rol: zij zijn verantwoordelijk voor het maken en

¹ Iedere mbo-instelling mag bij max. 2 projecten betrokken zijn. Per aanvrager worden max. 3 aanvragen gehonoreerd. Reeds bestaande samenwerkingen kunnen niet aanvragen. Uitgezonderde opleidingen: creatieve opleidingen (Media en Vormgeving, Artiëstenopleiding, Ambachtelijke techniek).

uitvoeren van culturele activiteiten. Ook streeft de regeling integratie van cultuureducatieve projecten in de taal-, loopbaan- en burgerschapsvakken na.

2. De aanleiding voor en totstandkoming van de regelingen

2.1 Regeling vmbo/vso/pro

De regeling voor het vmbo zit nu in de derde periode. De eerste twee tranches zijn geëvalueerd en op basis daarvan is een aantal veranderingen doorgevoerd. Mede op verzoek van enkele culturele instellingen is een driedeling op basis van fases aangebracht in de subsidie: 1) kennismaking, 2) ontwikkeling en 3) verspreiding/verduurzaming.

2.2 Regeling mbo

In het beleidsplan FCP was opgenomen dat FCP zich in wil zetten voor jongeren, niet alleen in het voortgezet onderwijs, maar ook die in het mbo. Het ministerie van OCW vroeg FCP of het een regeling wilde ontwikkelen voor het mbo en stelde daar in eerste instantie geld voor beschikbaar. Toen bleek dat de middelen onttrokken zouden worden aan de cultuurkaart mbo en CJP daar bezwaar tegen had, is die toezegging weer ingetrokken. Daarop heeft FCP besloten om zelf middelen uit te trekken voor een mbo-regeling, er was al budget hiervoor gereserveerd in de begroting. Tot nog toe is er geen stormloop op de subsidie, dus zijn de gereserveerde middelen toereikend.

Het ministerie van OCW had de uitdrukkelijke wens dat de regeling niet moest leiden tot een nieuw curriculumonderdeel in het mbo, maar moest aansluiten bij burgerschap. OCW wilde verder een landelijke spreiding van de subsidie en bepaalde dat mbo's in de G4 later mochten aansluiten vanuit de gedachte dat die al genoeg mogelijkheden hebben. De G4 waren het hier niet mee eens, waarop FCP dit heeft losgelaten. FCP is ook soepel omgegaan met het bedieningsgebied van ROC's en de culturele instellingen, dus de landelijke spreiding is enigszins losgelaten.

FCP heeft bij het maken van de regeling afgestemd met CJP, Fonds21 en LKCA, waarbij werd afgesproken dat CJP zich vooral richt op leerlingen/studenten en Fonds21 zich bezighoudt met kunstprojecten 'met een grote K'.

Mede omdat het mbo voor FCP een sector is waar tot dan toe nog niet veel aandacht voor was geweest, zijn twee 'ronde tafels' georganiseerd met vertegenwoordigers van het mbo, voornamelijk opleidingsdirecteuren en practoraten, de onderzoeksafdelingen van het mbo. De uitkomsten hiervan zijn gebruikt bij het ontwikkelen van de regeling. Het idee voor een studentenexperiment is tijdens de ronde tafels ontstaan.

Achteraf gezien hadden wellicht ook anderen uit het mbo betrokken moeten worden, zo geven vertegenwoordigers van FCP aan. Vanaf begin af aan is de vraag geweest hoe je in de 'haarvaten van mbo' terecht komt, dus bij bestuurders en directeuren. Er waren een paar goede ideeën, zoals bijvoorbeeld een icc-cursus voor docenten burgerschap in het mbo en het maken van een podcast.

3. De regeling Cultuureducatie vmbo, vso, pro en ISK

3.1 De positie van cultuureducatie in het vmbo, vso, pro en ISK

In het vmbo is CKV sinds 2003 een verplicht onderdeel van het curriculum en kunnen leerlingen kunstvakken volgen. Er is geen minimum aan lesuren voor CKV dat gegeven moet worden en de scholen bepalen dus zelf hoeveel uur ze willen besteden aan CKV. Dit kan in de vorm van een structureel vak op het rooster, maar ook in de vorm van projectdagen/-weken. Leerlingen sluiten het vak niet af met een centraal examen, maar een schoolexamen dat doorgaans gebaseerd is op de uitvoering van praktische activiteiten, zoals het deelnemen aan en ontwerpen van culturele activiteiten en/of producten welke 'naar behoren' afgerond dienen te worden.²

De interviews

De geïnterviewden zien de vaste plek van cultuureducatie in het vmbo-curriculum als voordeel ten opzichte van het mbo (dat geen CKV vak kent.). Echter wordt cultuureducatie vooralsnog als *'ondergeschoven kindje'* gezien (culturele instelling) met *'weinig status'* (intermediaire instelling) waarvoor weinig (structurele) lesuren staan: *'Cultuureducatie wordt als toefje van de slagroom gezien en laten ze dan toch zitten. Ik denk dat cultuureducatie juist de taart is, niet het toefje. We moeten het structureel inbedden en als je dat niet doet dan blijft er niet veel over.'* (culturele instelling). Ook werkdruk bij de scholen (lerarentekorten, inhaalslag basisvaardigheden) beperkt de mogelijkheden voor cultuureducatie, waardoor scholen afzien van een samenwerking met de culturele sector.

Aan de ene kant achten geïnterviewde culturele instellingen subsidies noodzakelijk om cultuureducatie in het vmbo te versterken: *'De regeling laat zien dat cofinanciering een impuls kan geven om iets te realiseren met elkaar. Als er wel energie en visie is, dan ontbeert het vaak aan middelen en tijd. Met deze regeling creëer je dat en kan je die stap naar buiten maken. Dat is ook als instelling fijn om te doen waar zij in geloven en leerling naar buiten kunnen halen. Het is zo een mooie kapstok.'* (culturele instelling). Aan de andere kant lijkt een subsidie niet altijd de oplossing om de positie van cultuureducatie te versterken: *'want scholen hebben vaak minder een geldgebrek en vooral een tijdgebrek. Als ze het geld krijgen, dan moeten ze er wel wat mee kunnen doen, dus extra docenten in kunnen huren. Geld is nu niet alles, er is vooral gebrek aan docenten'* (intermediaire instelling).

3.2 Bekendheid van de regeling

Culturele instellingen zeggen doorgaans goed op de hoogte te zijn van de subsidieregeling, maar zien dat scholen over het algemeen minder bekend zijn met de regeling en daarbij mede afhankelijk zijn van cultuurcoördinatoren of een lokale culturele instelling.

De culturele instellingen raken meestal bekend met de regeling door andere subsidieregelingen (bijvoorbeeld de regeling CMK) of eerdere subsidierondes van de regeling waardoor ze ook vaak nog (doorlopend) contact met het FCP hadden en ze gewezen werden op de regeling Cultuureducatie. Een andere route waardoor culturele instellingen op de hoogte raken, is via nieuwsbrieven (van andere

² [Handreiking SE Kunstvakken incl. CKV | SLO](#)

organisaties of het FCP zelf) ook al komen meerdere geïnterviewden met aanbevelingen om persoonlijk contact en nog andere nieuwsbrieven en platformen te benutten (zie voor aanbevelingen hiervoor Hoofdstuk 5.1).

De scholen zijn meestal via de cultuurcoördinator op de hoogte geraakt van subsidieregelingen. Dit is echter afhankelijk van de hoeveelheid tijd en ervaring van de cultuurcoördinator en wordt beïnvloed door wisselingen in de functie. Daarbij zijn cultuurcoördinatoren voor culturele instellingen lastig te benaderen door het ontbreken van een algemeen adressenbestand.

Scholen en ISK's zijn dan ook afhankelijk van het initiatief van de (dichtstbijzijnde) culturele instelling: *'Een intermediaire of culturele instelling die op de scholen komt is een belangrijke schakel, want de scholen volgen [de regeling zelf] niet.'* (culturele /intermediaire instelling).

De bekendheid van de regeling wordt door geïnterviewden in verband gebracht met de infrastructuur van onderwijs en cultuur. Door verbindingen tussen cultuur en onderwijs raken potentiële aanvragers op de hoogte en komen samenwerkingen tussen scholen en culturele instellingen tot stand. De infrastructuur lijkt hiervoor niet ideaal: *'De infrastructuur van cultuureducatie is in Nederland lastig. Moet je dat als Fonds of LKCA voor je rekening nemen? Provinciale instellingen hadden dit eigenlijk in hun pakket. Kunnen ze niet de matchmaker uithangen zodat het geld op de goede plek komt? Als matchmaker naar scholen gaan om het in de regeling(en) in beeld te brengen. Zo'n functie heb je niet in elke provincie. Als je dat niet hebt dan mis je die intermediaire rol. Want daardoor ken je de partijen. Het is moeilijk om een adressenbestand te maken van cultuurcoördinatoren en die te pakken te krijgen. Als je kijkt naar wat je lokaal/regionaal/provinciaal gebeurt dan daar zitten gaten in.'* (lid adviescommissie).

3.3 Het aanvraagproces

De ervaringen met het aanvragen van de regelingen zijn wisselend. Geïnterviewden die het aanvraagproces als positief hebben ervaren, hebben meestal ervaring met het schrijven van subsidieaanvragen of er een subsidieschrijver bij betrokken. Zij geven aan dat het proces goed te doorlopen is: de informatie was voor hun toereikend, het stappenplan bruikbaar voor de gesprekken met de school en de voorbeeldformulieren zijn handig.

Andere geïnterviewden zonder deze ervaring of ondersteuning vinden het proces lang en ingewikkeld. Hierbij vallen drie zaken op. Ten eerste wordt het aanvraagproces als niet toegankelijk gezien vanwege het gebruik van jargon, de vele formulieren en hoeveelheid aan informatie: *'Ik weet uit ervaring dat een andere instelling is afgewezen omdat ze de kleine letters niet hebben gelezen. Dus het is voor mij wel doenbaar, maar zeker niet voor iedereen haalbaar. Het proces is niet heel inclusief, het is veel leeswerk. Sommige mensen hebben goede plannen, maar geen goede lees- en schrijfvaardigheden. De aanvraag vindt voornamelijk plaats op basis van geschreven product.'* (culturele instelling). Ten tweede kost een aanvraag schrijven veel tijd, waarvoor geen geld en/of (schrijf)uren vrijgemaakt kunnen worden. Ten derde blijken voorbeelden van andere projecten niet makkelijk te vinden en wordt het schrijven van de aanvraag als een eenzaam proces gezien, waarbij niet met andere culturele instellingen kan worden overlegd.

Een aanvraag vereist veel afstemming tussen culturele instellingen en scholen, wat potentieel geïnteresseerden lijkt af te schrikken: *'Veel culturele instellingen vinden het lastig om samen met een school van alles te ondernemen. Dus dat kan een reden zijn [om niet een subsidie aan te vragen], veel instellingen vinden het te moeilijk of kost te veel tijd.'* (vso-school). Culturele instellingen ervaren dat het lastig is om de school deel uit te laten maken van het aanvraag proces en welke rol de school hierbij moet innemen: *'De volledige verantwoordelijkheid neerleggen bij school werkt niet, scholen hebben geen tijd en zijn er niet op ingericht. Maar school moet er wel bij betrokken zijn voor draagvlak, daarbij is het stukje eigenaarschap belangrijk. Je wilt dat het structureel landt op een school en duurzaamheid is belangrijk. Duidelijk vooronderzoek is nodig en gezamenlijke sessies met culturele instelling en de school. Maar als je de scholen*

vraagt om conceptontwikkeling dan lukt dit niet en willen ze dit niet want ze lopen [over van de werkdruk].’ (culturele instelling). Ook wordt de samenwerking als bureaucratisch ervaren: *‘We hebben liever gelijk de leerlingen in beeld, zonder alle tussenlagen en curriculumgedoe en een bureaucratisch proces om de puzzel te leggen met de scholen.’* (culturele instelling) en zien zij hierin geen meerwaarde voor de culturele instelling zelf of voor de synergie met andere projecten.

Het besluitvormingsproces van maximaal 13 weken duurde voor enkele aanvragers te lang, wat vooral voor scholen nadelig uitpakt. Deze uitdaging wordt geschetst door een lid van de adviescommissie: *‘Die dertien weken duren lang en dan is het lastminute voor scholen. Want in de praktijk is het wel: scholen maken een planning voor de schoolagenda en als je dan nog dertien weken moet wachten, dan wordt het krap.’* Tot slot wordt het uiteindelijk besluit als formeel eindpunt ervaren in het aanvraagproces: *‘Voor een andere culturele instelling was de afwijzing heel formeel. Dan gaan mensen niet door met de aanvraag. Die weten dan niet hoe ze verder moeten.’* (culturele instelling), terwijl aanvragers de kans krijgen om hun aanvraag bij te stellen en opnieuw in te dienen. Dat is nogal eens onbekend: *‘Kun je opnieuw indienen als je aanvraag is afgewezen? En suggesties krijgen over hoe het beter kan?’* (vso-school).

3.4 Subsidievoorwaarden

Over het algemeen worden de drie verschillende fases met verschillende focus en voorwaarden als waardevol ervaren door aanvragers. Zeker ook het instapniveau van Fase 1, al zou een ‘Fase 0’ als conceptfase met lagere bedragen niet misstaan (zie aanbevelingen in Hoofdstuk 5.3). Voor Fase 1 en 2 van de vmbo-regeling worden bepaalde subsidievoorwaarden werkbaar gevonden door aanvragers, zoals: het vinden van cofinanciering (bijvoorbeeld gebruik van gekapitaliseerde uren), de inhoudelijke criteria en maximaal aantal aanvragen (2-3 aanvragen voor Fase 1/2). Over deze laatste voorwaarde wordt gezegd door een culturele instelling: *‘Wij kunnen als organisatie niet meer dan twee projecten aan. Dat zorgt voor scherpe keuzes. Maar het kan wel een optie zijn om het toegestane aantal aanvragen te verhogen voor organisaties die dat wel aan kunnen’.*

De voorwaarden die de aanvragers als uitdaging zien, zijn: het opsturen van een begroting (zeker als scholen input moeten leveren), de looptijd van de subsidie (te kort voor Fase 2), het starten van een nieuw project c.q. nieuwe samenwerking, het aantal voorwaarden: *‘Het zou makkelijker kunnen ogen, dus een lijst met criteria schrikt af.’* (vso-school) en de verantwoording. Ook eerdere/veranderde voorwaarden, afwijzingen of negatieve ervaringen (bij eerdere subsidieregeling) weerhoudt potentiële aanvragers ervan om (opnieuw) aan te vragen.

Fase 3, waarbij verduurzaming het doel is, lijkt nog een stap te ver voor aanvragers en hun projecten. Een Fase 2 subsidie kan dan passender zijn qua voorwaarden en status van het project. Daarnaast wordt afgezien van een aanvraag voor Fase 3 vanwege de voorwaarde om met nieuwe scholen samen te werken. Dit kost te veel tijd en is niet in verhouding met het subsidiebedrag: *‘Het is goed dat geld aangevraagd kan worden voor iets dat al ontwikkeld is, want dat gebeurt vaak niet in de cultuursector, omdat alles innovatief moet zijn. Je gooit dan vaak fantastische projecten weg waar geen geld meer voor is. Maar als ons project voorbij is na de evaluatie, dan wil je niet opnieuw een plan schrijven. Dan moet je daar niet opnieuw een aanvraag voor hoeven doen. Nu zijn er te veel hobbels: je moet opnieuw gaan schrijven en daar heb je geen energie meer voor. En het geld is dan niet toereikend om op drie scholen uit te gaan voeren, daar is heel veel coördinatie en drie scholen zijn heel anders. Je hebt dan geld voor één project terwijl je eigenlijk drie projecten uit moet gaan zetten. De kosten zitten vooral in al die uren overleg met docenten, andere roosters en context op de scholen. Al die praktische zaken zijn erg kostbaar.’* (culturele instelling). Medewerkers van het FCP zelf zien ook de knelpunten bij de uitvoering van Fase 3 en het beperkte aantal uren om (nieuwe) samenwerkingen aan te gaan: *‘[deze fase] ligt veel meer bij de gemeente en culturele instellingen en is ook te technisch bedacht. Heeft ook te maken met fte’s dat culturele instellingen beschikbaar hebben. Er is nu tekort aan mensen, ook bij culturele instellingen.’* (medewerker FCP).

3.5 Contact en ondersteuning vanuit FCP

Het contact met het FCP verliep voor de meeste aanvragers laagdrempelig via email en telefoon en vooral in de beginfasen van het aanvraagproces, waarbij ondersteuning nodig blijkt te zijn, zeker als er geen ervaring is met het schrijven van aanvragen of niemand kan worden ingehuurd: *'Een beetje sparring is goed, want soms zie je van fondsen terughoudendheid. Dit maakt het gemakkelijker. Vaak zijn er alleen algemene vragenuurtjes of iets dergelijks. Meer ondersteuning zou fijn zijn, maar dan vooral in het begin.'* (culturele instelling).

Aansluiting bij project(activiteiten) en de doelgroep werden gemist: *'Er was minder aanwezigheid gedurende het project, in de klas, tijdens de activiteiten. Ook juist van het vmbo hebben de mensen bij het Fonds geen weet van de realiteit en hoe het in de klas eraan toe gaat. Er mist praktijkkennis over de doelgroep. Er werken weinig bij FCP die zelf op het vmbo hebben gezeten of daar ervaring mee hebben. Veel theorie kennen over de doelgroep is niet genoeg. Nu worden projecten afgewezen die juist in de praktijk kunnen werken'.* (culturele instelling)

3.6 Redenen om wel aan te vragen

Een veelgenoemde reden om subsidie aan te vragen is de behoefte van scholen en culturele instellingen om samen te werken en daarmee cultuureducatie een plek in de school te kunnen geven en het huidige culturele aanbod te versterken. Een andere genoemde reden is een moeilijke of sociaaleconomisch minder sterke doelgroep een carrièreperspectief geven en leerlingen in aanraking brengen met het 'buitenschoolse': *'We willen de leerling zo goed mogelijk toeleiden naar een complexe maatschappij. In het vmbo staat LOB ook erg centraal, dus we willen binnenschoolse ervaringen naar buiten brengen en laten zien dat cultuur meer is dan een hobby en dat er ook een werkende sector achter zit.'* (culturele instelling). Tot slot wordt de subsidie in het pro benut om leerlingen sociaal-emotionele steun te bieden na de coronatijd door een aanbod neer te zetten met *'sociale cohesie en ervaringen opdoen in diversiteit.'* (culturele instelling).

4. De regeling Cultuureducatie mbo

4.1 Positie van cultuureducatie in het mbo

Vanaf augustus 2022 is er een formeel onderscheid tussen regionale opleidingscentra (ROC's) en Beroepscolleges. ROC's zijn instellingen met een breed opleidingsaanbod uit verschillende sectoren en kennen soms meer dan 200 opleidingen. De Beroepscolleges zijn instellingen die zich meer op één specifieke bedrijfstak of sector richten. In 2022 waren er 40 ROC's, 17 beroepscolleges en één in de categorie overig. Daaronder zijn 22 instellingen met minder dan 5.000 studenten, 15 instellingen met tussen de 5.000 en 10.000 studenten en 21 instellingen met meer dan 10.000 studenten.³

Het mbo kent geen vak CKV en studenten kunnen geen examen doen in de kunstvakken (met uitzondering van de creatieve opleidingen uiteraard). Wel kent het mbo het vak burgerschap en de Cultuurkaart.

4.1.1 Burgerschap

Het onderdeel burgerschap bereidt mbo-studenten voor op volwaardige deelname aan de maatschappij en het goed kunnen functioneren in hun beroep. De vaardigheden, houding en kennis die daarbij horen zijn beschreven in vier burgerschapsdimensies: de politiek-juridische dimensie, de economische dimensie, de maatschappelijk-sociale dimensie en de dimensie vitaal burgerschap. In september 2017 ondertekenden de minister van OCW en de MBO Raad de burgerschapsagenda mbo (2017-2021). De agenda is een initiatief van het ministerie en de scholen zelf en heeft als doel het burgerschapsonderwijs in het mbo naar een hoger plan te brengen. Omdat onderzoek uitwees dat de kwaliteit van het onderdeel burgerschap achterblijft, nam het ministerie van OCW in 2022 een aantal maatregelen. Een daarvan betreft de koppeling van burgerschap aan de mbo Cultuurkaart: 'Ik vind het belangrijk dat scholen de ruimte houden om het burgerschapsonderwijs in te vullen op een manier die tegemoet komt aan de eigen visie, die passend is bij diverse groepen studenten en tegelijk voldoet aan de wet- en regelgeving. De MBO Card waarmee studenten culturele activiteiten kunnen ondernemen en bekostigen, en de Maatschappelijke Diensttijd (MDT) kunnen zowel binnen als buiten het klaslokaal worden ingezet ten behoeve van betekenisvol burgerschapsonderwijs. Ik beveel het gebruik van deze voor burgerschapsonderwijs verrijkende mogelijkheden van harte aan.'⁴

4.1.2 MBO-Cultuurkaart

Het mbo kent sinds 2016 de Cultuurkaart, een kortingspas voor studenten en docenten in het mbo. Het ministerie van OCW heeft vanaf 2022 vijf miljoen euro beschikbaar gesteld voor het mbo. Dit betekent dat er per student €10,50 beschikbaar is waarmee docenten aanbod van culturele organisaties in de lessen kunnen gaan integreren voor bijvoorbeeld Burgerschap. Het geld is besteedbaar bij meer dan 1200 culturele instellingen. Er is ook budget beschikbaar voor docenten (burgerschap) die dit naar eigen inzicht kunnen uitgeven aan culturele activiteiten. De school bepaalt voor welk vak zij culturele activiteiten inkopen. De school bepaalt zelf hoe ze willen deelnemen aan de Cultuurkaart. In het voordeligste geval van elke euro die op school beschikbaar is voor het organiseren van activiteiten maakt de Cultuurkaart met budget er twee. De school legt hiervoor € 10,50 per student in. Het bedrag verdubbelt met de subsidie waardoor er € 21,- per student beschikbaar is. Dit geld is tot en met einde schooljaar 2023/2024 vrij en naar eigen inzicht te besteden aan klassikale en/of individuele culturele activiteiten binnen- en buiten de school. Dit kan bijvoorbeeld een bezoek aan een museum zijn met de klas of een voorstelling op school. Wil

³ [Aantal instellingen mbo | Middelbaar beroepsonderwijs | OCW in cijfers](#)

⁴ [Burgerschap | MBO Raad](#)

of kan de school zelf geen € 10,50 per student inleggen dan is er € 5,25 per student beschikbaar vanuit OCW. Dit bedrag is alleen door de student zelf aan individuele activiteiten uit te geven.⁵

4.1.3 De geïnterviewden over de positie van cultuureducatie in mbo

Veel geïnterviewden leggen een verband tussen de aard van het mbo en de positie van cultuureducatie in het mbo enerzijds en de mogelijke belemmeringen om subsidie aan te vragen anderzijds.

Ten eerste is het daardoor, in tegenstelling tot het vmbo waar meestal een cultuurcoördinator is, lastig om de juiste persoon te vinden. De meeste mbo-instellingen zijn enorm grote instellingen met een veelheid aan opleidingen en studenten. Tegelijkertijd verschilt de organisatie binnen mbo instellingen ook vaak, waardoor het voor mensen buiten de organisatie lastig kan zijn de juiste ingangen te vinden. *‘De ene keer is het een docent, een andere keer een teamleider die ergens over gaat. Bij wie moet je zijn? Culturele instellingen weten niet bij wie ze moeten aankloppen want dat is op elk ROC anders. En dan heb je nog vakscholen, groenscholen en allerlei fusies.’* (deskundige mbo)

Omdat de aandacht voor cultuureducatie in het mbo relatief nieuw is, kunnen culturele instellingen nog niet bogen op een jarenlange samenwerking. De opleidingscoördinator en/of de docent burgerschap lijkt een goede ingang te zijn. Ook zijn er mbo-instellingen die een cultuurcoördinator kennen. Het is dan wel van belang dat er draagvlak is bij het management, want die moet zorgen voor de cofinanciering. *‘Het is afhankelijk van de interesse van de docent of er wat mee wordt gedaan. Er komen nieuwe kwalificatierichtlijnen voor burgerschapsdocenten, misschien krijgt cultuureducatie daar een plek in.’* (deskundige mbo). *‘Vaak als iemand het vuurtje blijft aanwakkeren, zeker binnen burgerschap, dan gaat het wel lopen. Maar het draagvlak bij het CvB en de opleidingsmanagers is wisselend. We moeten van dat persoonsgebundene af en meer naar structureel, maar dat is lastig. Het zou binnen de onderwijsstrategie, de onderwijskwaliteitsprocessen en individuele jaarplannen een plaats moeten krijgen.’* (ROC). Tevens brengt dit met zich mee dat het voor culturele instellingen vaak nog zoeken is hoe zij zich tot deze doelgroep verhouden en hoe zij hun aanbod hierop kunnen toespitsen.

Het ontbreken van een duidelijk aanspreekpunt binnen het mbo heeft alles te maken met de positie van cultuureducatie in het mbo en dat is een tweede belemmering. Omdat cultuureducatie geen deel uitmaakt van het curriculum, heeft het geen prioriteit. Verder dan eenmalige projecten komt het meestal niet, dus verankering is lastig. *‘Binnen het mbo is het zoiets extra, als we echt vinden dat het mbo er ook aan moet doen, dan moet dat op beleidsniveau worden vastgelegd, dat daar tijd naartoe moet gaan voor studenten en docenten. Nu kan het binnen burgerschap of loopbaanoriëntatie, maar het hoeft niet en kost heel veel tijd.’* (culturele instelling).

Een deskundige zegt hierover: *‘Het heeft geen prioriteit en daardoor is er gebrek aan tijd, eigenaarschap en urgentie. Docenten zijn gericht op het beroep dat ze doen en hebben vaak duobanen. Hun prioriteit is studenten klaarstomen voor de arbeidsmarkt en er is weinig ruimte om verder te kijken dan dat.’*

Tenslotte past de omvang van de (bedragen van de) regeling niet goed bij de schaal van het mbo. Het is te weinig om het op CvB-niveau op te pakken, maar te groot en omvangrijk voor een docent of vakgroep. *‘Op de werkvloer was draagvlak voor dit project, helaas ontbrak het aan de juiste projectleider en commitment om de verschillende sectoren en belangen te overbruggen.’* (culturele instelling).

4.2 Bekendheid van de regeling

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft op veel verschillende manieren de regeling onder de aandacht van het mbo gebracht. Allereerst zijn de eigen kanalen gebruikt, dus mailings, de website, nieuwsbrieven, magazine en social media. Daarnaast zijn door het hele land presentaties gegeven tijdens relevante bijeenkomsten. Ook heeft communicatie via de samenwerkingspartners plaatsgevonden, zoals LKCA, CJP en

⁵ CJP | CJP in het MBO

Fonds21. Er zijn advertenties geplaatst in bijvoorbeeld burgerschapsmagazines en onderwijsbladen. En tot slot is de regeling onder de aandacht gebracht via persoonlijk contact met mbo's.

Een aantal geïnterviewden is van mening dat de degenen om wie het gaat in het mbo, zoals locatiedirecties en docenten, niet bereikt zijn met de informatie over de regeling. Ook hier speelt de vraag: wie moet je benaderen (zie hierboven). *'Er is te veel informatie binnen het ROC, je wil alles verbinden maar iedereen pakt van alles op en het is lastig het bij de juiste mensen terecht te krijgen. Zeker als je alleen docent bent, is het de vraag of alle informatie daar terecht komt.'* (ROC).

Enkele mbo-instellingen zijn zelf op zoek gegaan naar informatie over de regeling, bijvoorbeeld omdat ze er via-via over gehoord hadden. De culturele instellingen zijn over het algemeen wel goed op de hoogte, omdat zij het Fonds voor Cultuurparticipatie kennen en de nieuwsbrieven ontvangen. Sommige geïnterviewden geven aan dat een intermediaire partij, die zich bezighoudt met het verkleinen van de afstand tussen onderwijs en cultuur, een mooie schakel kan zijn om ook het onderwijs te bereiken. Tenslotte voert een geïnterviewde aan: *'Voor mijn gevoel weten ze [het onderwijs] het wel, maar ik vraag me af of ze het ook echt serieus hebben overwogen. Dat zijn twee verschillende dingen: ervan gehoord hebben en er echt bij stilgestaan hebben als optie. Het probleem zit denk ik eerder in dat tweede stuk.'* (culturele instelling).

4.3 Het aanvraagproces

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft op de website naast de informatie over de regeling een starterskit opgenomen. Deze is ontwikkeld samen met LKCA en is behulpzaam bij het aanvragen. Ook zijn andere documenten opgenomen die het aanvragen ondersteunen, zoals *Handvatten voor een projectplan*, een *Voorbeeldbegroting*, *Samenwerkingsovereenkomst* en de tekst van de subsidieregeling. De gehonoreerde projecten zijn te vinden op de startpagina van de regeling. Instellingen kunnen contact opnemen met een adviseur van het Fonds om de subsidiemogelijkheden en -voorwaarden door te nemen.

Vaak schrijft de culturele instelling de aanvraag, maar ook mbo-instellingen hebben aanvragen geschreven. Er is veel kritiek op de aanvraagprocedure, zowel van opleidingen als van de culturele instellingen. De informatie en ondersteunende documenten vindt men weliswaar behulpzaam, maar dat neemt niet weg dat veel geïnterviewden het een ingewikkeld en tijdrovend proces vinden om een aanvraag te schrijven. Hierin speelt ook mee dat vaak wordt ingeschat dat de subsidie niet toegekend wordt, waardoor de investering extra zwaar aanvoelt. Het aanvraagproces wordt veelal als een van de grootste struikelblokken gezien. Geïnterviewden zeiden hierover dingen als *'Scholen zijn het aanvragen echt niet gewend, vooral zaken als begroting bijhouden, verantwoording regelen en het verhaal schrijven. En ze hebben er geen tijd voor. Ik snap dat er eigenaarschap ook van scholen moet komen, maar het is wel een grote drempel.'* (culturele instelling) of *'Het proces weegt niet op tegen wat er uiteindelijk gefinancierd werd. Want het duurde lang en ging niet om tonnen geld.'* (deskundige mbo). Iemand anders voegde toe: *'Als je goed leest, lukt het wel maar het is erg puzzelen en lastig om alles goed op een rijtje te krijgen. Er moeten allerlei andere lagen betrokken worden en dat maakt de drempel hoog.'* (mbo-opleiding).

Bij sommige mbo-instellingen was het subsidiebureau betrokken bij de aanvraag en in die gevallen ging een en ander soepeler. *'Ik ben blij dat we iemand van het subsidiebureau hebben. Wat zij heeft gedaan, had ik nooit kunnen doen. Ik kan me voorstellen dat je vastloopt als je dit niet hebt. De aanvraag biedt genoeg handvatten om het project uit te voeren en heldere kaders. Het was wel veel werk, maar ik denk wel in verhouding. Het was heel duidelijk allemaal, papieren die je erbij kreeg en je kon ze bellen met vragen.'* (mbo-instelling).

4.4 Subsidievoorwaarden

De voorwaarden voor toekenning van subsidie zijn voor de meeste geïnterviewden duidelijk, enkele uitzonderingen daargelaten. Zo vindt een geïnterviewde de term 'kwalitatief hoogwaardig hedendaags aanbod' niet helder. Groter probleem is echter om te voldoen aan de voorwaarden. Velen vinden dat het Fonds de lat te hoog legt en dat niet goed is nagedacht over hoe het mbo als sector in elkaar zit. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de eis dat het om lokale partijen moet gaan, terwijl veel mbo-instellingen regionale instellingen zijn met meerdere vestigingen en een groot voedingsgebied.

Ook de voorwaarde om duurzame opbrengsten op te leveren vinden velen onrealistisch. Het moet gaan om een kennismaking tussen mbo-instellingen en culturele instellingen. Dat betekent dat er zaken uitgetoetst moeten kunnen worden. Het mbo is voor de culturele instelling een nieuwe doelgroep, dus die moeten ze eerst leren kennen. *'De lat ligt erg hoog, ook qua inhoud. Terwijl het voor beide helemaal nieuw is, je moet ook nog kennismaken met elkaar en elkaars werk en hoe je moet samenwerken. Het is voor allebei een andere manier van werken.'* (culturele instelling).

De voorwaarde om studenten te betrekken in een studentenproject komt weliswaar uit rondetafelgesprekken die het Fonds voerde, maar velen vinden dit een hoge en soms onhaalbare eis: *'Studenten erbij betrekken is een hoge eis, hoe je dat goed kan doen. Is dit meteen nodig bij zo'n eerste project? Hoe pak je dat aan als de doelgroep al nieuw is?'* (culturele instelling); *'Het element studentenparticipatie zoals dat geschetst wordt binnen de voorwaarden is ingewikkeld vorm te geven binnen de kaders waar wij mee werken. Hoe motiveer je studenten richting cultuur? Het geven van een budget wat zij zelf aan culturele activiteiten mogen besteden lijkt ons niet de meest ideale oplossing.'* (mbo-instelling). Los van de mate waarin dit haalbaar is de realiteit, lijkt deze voorwaarde in ieder geval een afschrikwekkende werking te hebben.

De geïnterviewden hebben veel moeite met de voorwaarde dat er per mbo-instelling maar twee, in eerste instantie één, aanvragen kunnen worden ingediend. Dat is een beperking voor enthousiaste partijen en leidt er soms toe dat samenwerkingen al snel weer stranden. Binnen grote mbo-instellingen waren soms gelijktijdig personen bezig met een aanvraag en samenwerking, terwijl zij dit niet van elkaar wisten. Tijd en moeite die in een aanvraag zijn gestopt, blijken dan tevergeefs omdat er niet tweemaal ingediend kon worden. Gezien de grootte van mbo instellingen lijkt deze voorwaarde niet passend.

Ook de oorspronkelijke eis van 50% cofinanciering vormde een drempel. Deze is inmiddels aangepast en met deze aanpassingen is men over het algemeen tevreden. Daarnaast meldde een mbo dat het niet werd toegestaan om docent-uren op te voeren als cofinanciering.

Tenslotte vond men het jammer dat opleidingen met een creatieve component bij voorbaat werden uitgesloten. Ondanks dat zij de gedachte erachter begrijpen, zien zij deze opleidingen juist als plekken waar cultuureducatie als een olievlek kan beginnen: *'Het is een logische keuze want daar gebeurt al een boel, maar als je zoekt naar mogelijke plekken waar een bedrag goed besteed kan worden, is dat wel de plek. Daar zitten de mensen die dat kunnen doen.'* (culturele instelling). Ook werd benoemd dat hier wellicht al meer gebeurt, maar dat dit ook de studenten zijn die er in hun werk veel mee te maken gaan krijgen en dat het voor hen daarom extra waardevol kan zijn.

Hoogte subsidie

Velen ervaren dat de verantwoording nogal aan de zware kant is voor het bedrag dat aangevraagd kan worden. De subsidiehoogte lijkt niet helemaal aan te sluiten bij de doelen van de regeling. Het bedrag is te hoog om enthousiaste eenlingen binnen het onderwijs te bereiken, vooral omdat die niet kunnen voldoen aan de voorwaarden. En het is te laag om op hoger niveau zaken gedaan te krijgen. Ook lijkt de omvang van de (bedragen van de) regeling niet goed te passen bij de schaal van het mbo. Het is te weinig om het op CvB-niveau op te pakken, maar te groot en omvangrijk voor een docent of vakgroep. *'Op de werkvloer was*

draagvlak voor dit project, helaas ontbrak het aan de juiste projectleider en commitment om de verschillende sectoren en belangen te overbruggen.' (culturele instelling). Tenslotte leverde de oorspronkelijke eis van 50% cofinanciering soms een knelpunt op: *'Ik hoorde pas op het laatste moment dat we maar voor 50% konden aanvragen. Gegeven de miljoenen, zoals NPO-gelden, die zomaar gegeven worden, is dit onaantrekkelijk.'* (mbo-instelling). De verhoging naar 80% wordt wel als positief en meer passend ervaren. Over het algemeen lijken financiën en dan met name de cofinanciering, niet het struikelblok te vormen voor het aanvragen van de subsidie.

Borging

Het gezamenlijke doel van meer cultuureducatie in het mbo is nog niet geborgd. De continuïteit is op z'n minst fragiel. Om dit doel te behalen zijn de middelen en de doorlooptijd van de huidige regeling niet afdoende. Daarbij geldt de voorwaarde dat het om een eerste samenwerking moet gaan: eventueel succesvolle of veelbelovende contacten kunnen daardoor niet verder verdiept en geborgd worden binnen de huidige regeling. Er is behoefte aan helderheid en structurele geldstromen.

4.5 Contact en ondersteuning vanuit FCP

Het Fonds voor Cultuurparticipatie biedt, naast de eerder genoemde toolkit, ook aan om te ondersteunen bij het aanvraagproces. Via de website kunnen geïnteresseerden contact opnemen om hun ideeën voor te leggen of vragen over hun aanvraag te bespreken. De ervaringen die geïnterviewden hiermee hebben is wisselend. Enerzijds wordt aangegeven dat de hulp van het Fonds voor Cultuurparticipatie bij de aanvraag helpend en prettig was. Aan de andere kant ervaren sommige culturele instellingen of mbo-instellingen de ondersteuning van het Fonds voor Cultuurparticipatie als *'passief en ik weet niet goed hoe helpende het gaat zijn'* (mbo) en *'niet erg benaderbaar'* (culturele organisatie). Het zou het helpen als contact of een mondeling gesprek meer structureel ingebed zou zijn in het proces. Tot slot ervaren sommige geïnterviewden het Fonds voor Cultuurparticipatie als *'te star'* (culturele organisatie): ze ervaren soms weinig flexibiliteit in het toekennen van aanvragen, waardoor samenwerkingen vroegtijdig kunnen stranden.

4.6 Redenen om wel aan te vragen

Wat zijn de belangrijkste redenen voor geïnterviewden om wel de subsidie aan te vragen? De meest genoemde reden is om de horizon van studenten te verbreden en ze breder op te leiden, waarbij ze meer leren dan dat wat ze op de werkvloer nodig hebben. Hierover zeiden geïnterviewden: *'Een taak die het mbo vaak vergeet, is om kritische burgers te creëren.'* (deskundige mbo) en *'Niet alleen maar in het klaslokaal en gekaderd praktisch bezig zijn, maar dat je ook op een andere manier over jezelf en met elkaar nadenkt door andere dingen te zien. Vermenselijken van alles wat je doet.'* (culturele organisatie). Ook het vernieuwen van het curriculum, studenten leren om te gaan met een veranderende samenleving en kansengelijkheid worden hierbij benoemd. Daarnaast speelt verlichting van de werkdruk voor studenten: *'Door de hele cultuur van 'alles voor de cijfers' ligt er zoveel druk op leerlingen. Het kan een mooie succeservaring zijn en dat is net zo belangrijk als een toets halen.'* (extern adviescommissielid). Tot slot zien geïnterviewden veel waarde in de kennismaking tussen culturele organisaties en het mbo en de projecten die de regeling tot stand brengt: *'De samenwerking is ook heel kostbaar, ik werk normaal alleen en kan nu veel sparren, dat levert veel nieuwe inzichten op. Anders moest dan in eigen tijd en meer weerstand van anderen, nu kan ik hard maken waarom ik ermee aan de slag kan; het project heeft externe waardering.'* (mbo).

5. Conclusies en aanbevelingen

Het Fonds voor Cultuurparticipatie heeft Sardes uit laten zoeken welke knelpunten er spelen en welke verbeteringen er op korte en langere termijn mogelijk bij de huidige subsidieregelingen Cultuureducatie vmbo/vso/pro en Cultuureducatie mbo. Deze subsidieregelingen lopen voor vmbo/vso/pro van 15 september tot 28 maart 2024 en voor mbo van 15 september 2021 tot 1 februari 2024. Het onderzoek dat Sardes uitvoerde, betreft dus een tussentijdse evaluatie van de regelingen.

De onderzoeksvragen zijn de volgende:

1. In hoeverre zijn scholen en culturele instellingen bekend met de regelingen Cultuureducatie?
2. Hoe kan FCP de bekendheid van de regelingen Cultuureducatie vergroten?
3. Wat zijn redenen voor scholen en culturele instellingen om al dan niet een aanvraag in te dienen?
4. Welke drempels ervaren aanvragers en hoe kan FCP deze wegnemen?

In dit hoofdstuk beantwoorden we per paragraaf de bovenstaande vragen en formuleren we aanbevelingen. We baseren ons daarbij op 24 interviews met deskundigen uit vmbo en mbo, met leden van de externe adviescommissie die de aanvragen beoordelen en met vertegenwoordigers van culturele en onderwijsinstellingen. Onder die laatste groep bevinden zich zowel instellingen die succesvol een aanvraag hebben ingediend, van wie een aanvraag is afgewezen als instellingen die geen aanvraag hebben ingediend. Daarmee hebben we een breed en gevarieerd beeld van de wijze waarop de regelingen zijn 'geland'.

5.1 Bekendheid met de regeling

Het Fonds heeft de regelingen op veel verschillende manieren onder de aandacht gebracht, met name via de kanalen voor cultuureducatie. De bekendheid met beide regelingen lijkt op basis van de interviews groter onder culturele instellingen dan binnen het onderwijs. Verklaringen hiervoor zijn dat informatie niet altijd bij de juiste persoon terechtkomt, dat het onderwijs heel veel informatie 'over zich uitgestort' krijgt en dat niet altijd de juiste kanalen gebruikt zijn. Culturele instellingen die op zoek gaan naar samenwerking met een school/opleiding voor het opstellen van een aanvraag merken dat scholen lang niet altijd bekend zijn met de regelingen. Zij hebben ervaren dat het, met name in het mbo, lastig is de juiste persoon te vinden. Wie zijn sleutelfiguren en kunnen als kartrekker (en later projectleider) fungeren?

Culturele instellingen hebben in het vmbo wel contacten en kunnen cultuurcoördinatoren benaderen, dus het onder de aandacht brengen van de regeling is in die sector wat minder lastig. Wel speelt daar het probleem van werkdruk en veel wisselingen in het personeel. De contacten met (v)so, praktijkonderwijs en ISK's zijn wat minder voor de hand liggend. Daarnaast speelt mee dat ISK's voorheen niet in aanmerking kwamen voor de regeling, wat verklaart dat de regeling in deze sector relatief onbekend is.

Mbo-instellingen zijn groot en omvatten veel opleidingen. Omdat er geen kunstvakken zijn, creatieve opleidingen daargelaten, en geen ckv, is het niet zo eenvoudig om iemand te vinden die belangstelling heeft voor de subsidie. Aansluiting bij de mbo-cultuurkaart en burgerschap liggen het meest voor de hand. Dan speelt ook nog de vraag op welk niveau een culturele instelling moet insteken. Een enthousiaste docent heeft meestal weinig tijd en geen bevoegdheid om financiële verplichtingen aan te gaan. Een College van Bestuur staat op grote afstand en een subsidiebureau kan weliswaar ondersteunen, maar gaat niet over de inhoud.

5.2 Aanbevelingen om de bekendheid van de regelingen te vergroten

Wie

- In het vmbo/vso/pro is de cultuurcoördinator (of degene die verantwoordelijk is voor cultuureducatie) de meest voor de hand liggende persoon.
- Opleidingsmanagers, -directeuren of -coördinatoren lijken in het mbo de meest geschikte personen om te benaderen.
- Besteed specifieke aandacht aan (v)so, praktijkonderwijs en isk.
- De penvoerders CMK die al in een netwerk zitten, kunnen als matchmaker of centraal aanspreekpunt voor de regelingen fungeren. Zij kennen de scholen en de culturele instellingen.

Hoe

Naast de kanalen die FCP inzet, kunnen meer ingangen vanuit het onderwijs gebruikt worden. Concreet gaat het bij het vmbo/vso/pro en isk dan om:

- Vakverenigingen van kunstvakdocenten
- Platform vmbo-tl
- Stichting Platforms vmbo
- OCW-nieuwsbrieven
- VO Raad, online magazine VO-Actueel
- LOWAN

En bij mbo om:

- MBO Raad, online magazine Profiel
- Expertisepunt MBO Burgerschap [Middelbaar beroepsonderwijs - Expertisepunt Burgerschap](#)
- Bijeenkomsten voor docenten burgerschap
- CINOP
- Lectoren van hogescholen
- Via studentenraden en JOB [JOB MBO komt op voor mbo-studenten](#)

Persoonlijke benaderingen werken het best, zo geven veel geïnterviewden aan. Het Fonds kan daarbij bijvoorbeeld de netwerken van het LKCA en van de leden van de externe adviescommissie benutten. Daarbij helpt het om de scholen met ervaring te laten vertellen over wat het project oplevert, waarbij niet alleen docenten, maar ook leerlingen en studenten aan het woord of in beeld komen. Via bestaande netwerken kunnen ervaringen gedeeld worden en goede voorbeelden worden overgenomen. In een inspiratieworkshop voor en door leraren kunnen scholen kennismaken met projecten en inhoudelijke criteria. Het aan elkaar koppelen van culturele instellingen en scholen, zoals het Fonds deed/does, kan samenwerking stimuleren. Het Fonds kan daarbij, met name in de startfase, ondersteunen. Matchmakers in de regio, bijvoorbeeld de penvoerders voor CMK, kunnen ook koppelingen tot stand brengen en ondersteunen.

5.3 Redenen om al dan geen aanvraag in te dienen

Redenen om subsidie aan te vragen hebben vaak te maken met de wens om de horizon van leerlingen en studenten te verbreden. Dat geldt in het bijzonder voor leerlingen en studenten die niet automatisch van huis uit met kunst en cultuur in aanraking komen. Ook het voorbereiden op de maatschappij waar leerlingen en studenten zich later in moeten bewegen vormt een motief om een aanvraag in te dienen. Daarnaast blijkt dat zowel in het vmbo als het mbo de subsidie waardevol is om kennismaking en samenwerking tussen culturele instellingen en scholen tot stand te brengen. Dit voorziet in een behoefte om cultuureducatie een stevigere plek te geven binnen het onderwijs.

Een reden om geen subsidie aan te vragen is dat scholen en culturele instellingen de meerwaarde ervan niet goed op het netvlies hebben. Met name voor projecten in het mbo, een nieuwe en tot dan toe onbekende sector voor veel culturele instellingen, is er weinig synergie met andere projecten van de organisatie. Dat betekent dat veel tijd en energie uitgaat naar het ontwikkelen van projecten die goed aansluiten bij de doelgroep. Dat laatste geldt overigens ook voor (v)so, praktijkonderwijs en ISK. Bij het vmbo bespeurt men wel enthousiasme, maar geen tijd om een project aan te vragen en uit te voeren. Verder wordt de aanvraag als een grote opgave gezien waarbij ondersteuning nodig is, hier wordt later specifiek op ingegaan.

Aanbevelingen

De scholen en culturele instellingen die deelnemen aan de regeling zien wat het hen gebracht heeft en zien daarin ook kans anderen enthousiast te maken voor de regeling. Veelvuldig opperen zij om goede, concrete voorbeelden te delen: wat heeft het opgeleverd? Voor het onderwijs, voor de culturele instelling maar bovenal voor de leerlingen/studenten. Niet alleen op een website, maar juist ook tijdens bijeenkomsten in een dialoog.

Binnen het mbo zou het helpend kunnen zijn om de koppeling met burgerschap nadrukkelijker te maken en daardoor meer aan te sluiten bij wat er speelt in het mbo. Tenslotte geldt dat persoonlijk contact en ontmoeten niet alleen bijdragen aan het vergroten van de bekendheid van de regeling, maar het is ook bij uitstek de manier om mensen te enthousiasmeren voor de regeling en de voordelen voor studenten en de instellingen onder de aandacht te brengen. Dit kunnen mensen vanuit het Fonds zijn, maar zeker ook mensen die mooie praktijkvoorbeelden en ervaringen kunnen delen.

5.4 De ervaren drempels

Ondanks dat de regelingen voor het vmbo/vso/pro en het mbo op een aantal punten van elkaar verschillen en het om verschillende onderwijssectoren gaat, is een groot aantal drempels die worden ervaren vergelijkbaar. Daarom bespreken we de drempels die voor beide regelingen gelden tegelijk in onderstaande paragrafen.

5.4.1 Positie van cultuureducatie in het onderwijs

Allereerst lopen culturele instellingen, maar ook cultuurcoördinatoren in het onderwijs, aan tegen de relatief zwakke positie van cultuureducatie ten opzichte van andere vakken, met name de basisvakken. Scholen voeren aan dat de inspectie nauwelijks oog heeft voor dit onderdeel en dat zij voornamelijk 'afgerekend' worden op de basisvakken. Het vmbo kent weliswaar CKV en kunstvakken, maar daar zijn geen strikte eisen voor wat betreft het aantal uur. In het mbo ontbreken kunst en cultuur in het verplichte curriculum, met uitzondering van de creatieve opleidingen. Subsidies zijn dan ook doorgaans noodzakelijk om aan cultuureducatie aandacht te schenken, maar tegelijkertijd is daar niet altijd draagvlak voor. Het blijft een zaak van enthousiaste individuen.

5.4.2 Aanvraagprocedure

De werkdruk en de positie die cultuureducatie binnen het onderwijs heeft vormen drempels, maar er zijn ook ervaren belemmeringen bij de aanvraagprocedure en de subsidievoorwaarden. Zowel mensen uit het vmbo/vso/pro als het mbo, maar ook culturele instellingen geven aan dat de aanvraag een behoorlijke kluif is. De aanvraagprocedure lijkt bureaucratisch over te komen en wordt niet altijd als toegankelijk ervaren. Dat is onder andere te wijten aan het gebruik van veel jargon en veel ingewikkelde formulieren die ingediend moeten worden. Als aanvragers ervaring of ondersteuning hebben, helpt dit, maar zelfs mensen die gewend zijn het schrijven van subsidieaanvragen vinden het een lang en ingewikkeld proces. Leraren zijn niet toegerust op het schrijven van dergelijke aanvragen. Daarnaast kost het schrijven van de aanvraag veel tijd en investering, al voordat de subsidie wordt ontvangen en het zeker is of dit gaat gebeuren. De wachttijd van 13 weken zonder helderheid of zicht op goedkeuring wordt als te lang ervaren. Dit is lastig in het onderwijs gezien de schooljaren, maar er kan in de tussentijd ook van alles

gebeuren. Tenslotte is er ontevredenheid over het 'wie het eerst komt, wie het eerst maalt'-principe. Er lijkt meer animo te zijn voor een vast tijdpad waarin iedereen met interesse een aanvraag kan indienen.

5.4.3 Subsidievoorwaarden

Naast de aanvraagprocedure worden verschillende subsidievoorwaarden als knelpunt ervaren. Allereerst blijkt dat voor zowel het vmbo/vso/pro als voor het mbo het aantal voorwaarden afschrikt. De gedachte achter de voorwaarden wordt weliswaar wel herkend, maar een lange lijst voorwaarden zorgt ervoor dat mensen afhaken. Dat geldt nog sterker voor het mbo, waar cultuureducatie niet structureel in het programma zit. Velen vinden de voorwaarden daar niet realistisch.

Een voorwaarde waar men in het vmbo, maar al helemaal in het mbo, moeite mee heeft, is dat het project nieuw moet zijn of dat het om een nieuwe samenwerking moet gaan en dat het ook geborgd moet worden. Met andere woorden: het gaat om een experiment, om uitproberen, waarbij succes niet bij voorbaat gegarandeerd is, maar dat moet je eigenlijk al wel beloven. Potentiële aanvragers die een aanvraag in willen dienen voor Fase 3 van de vmbo-regeling vinden bovendien dat de investering in nieuwe samenwerkingen met scholen niet in verhouding staat tot het subsidiebedrag.

Daarnaast geldt voor beide regelingen dat gedurende de looptijd wijzigingen zijn doorgevoerd, zoals het aanpassen van de cofinanciering of het aantal aanvragen per instelling. Dit heeft geleid tot verwarring en frustratie: er zijn aanvragen afgewezen en samenwerkingen gestopt die in een later stadium met andere voorwaarden wellicht wel een kans hadden gehad. Er is ook frustratie over afgewezen aanvragen, omdat de afwijzing van de adviescommissie en het eerder ontvangen advies vanuit het Fonds, volgens de geïnterviewden niet overeenkwamen. Een afwijzing komt daarbij formeel over en lijkt een definitief eindpunt, terwijl aanvragers in sommige gevallen met ondersteuning een nieuwe of herziene aanvraag zouden kunnen doen.

Binnen het mbo zijn er specifieke voorwaarden die belemmerend lijken te werken. Ten eerste leidt de voorwaarde dat een mbo-instelling maar twee (eerst één) keer een aanvraag mag doen tot veel onvrede. Mbo-instellingen zijn doorgaans groot en kennen veel verschillende opleidingen. Daarnaast is het uitsluiten van bepaalde, creatieve, opleidingen een gemiste kans volgens de geïnterviewden. Omdat hier vaak al meer verbindingen met cultuureducatie bestaan, kunnen deze opleidingen als vliegwiel dienen binnen de instelling, bijvoorbeeld door samenwerking met andere opleidingen.

Ten derde is de voorwaarde voor het inbrengen van co-creatie/het leerlingexperiment een ervaren drempel. Mbo's en culturele instellingen vinden het lastig hiermee aan de slag te gaan, omdat culturele instellingen de doelgroep niet goed kennen en mbo's nog niet bekend zijn met cultuureducatie. Om diezelfde reden vinden beide kanten het lastig in een uitgebreide aanvraag de opbrengsten helder te moeten schetsen.

5.4.4 Fasering bij subsidieaanvragen

Over het algemeen is men tevreden over de indeling in verschillende fases bij de regeling vmbo/vso/pro. Het is een goede manier om aan verschillende stadia van projecten en samenwerking de ruimte te geven. Wel wordt aangegeven dat de eerste fase nu soms nog een te grote stap is, wat betreft budget en verantwoording. De derde fase blijkt in de praktijk juist nog een stap te ver: projecten zijn vaak nog niet zo ver gevorderd en de voorwaarden zijn uit proportie met het subsidiebedrag. Het leggen van contacten en opzetten van drie nieuwe samenwerkingen met scholen kost veel tijd. Het subsidiebedrag is voor die opdracht niet toereikend.

Sommigen pleiten ervoor om ook in de mbo-regeling een fasering aan te brengen: een relatief bescheiden bedrag voor kennismaking, zonder al te veel voorwaarden en verantwoordingslast en daarna een grotere subsidie voor doorontwikkelen.

5.4.5 Verantwoording

Tot slot vinden geïnterviewden dat de huidige regeling een hoge verantwoordingslast heeft, gedeeltelijk door het aantal subsidievoorwaarden die vooraf in de aanvraag beargumenteerd moeten worden

(opbrengsten) of aangeleverd (begroting). Ook dit heeft een afschrikwekkende werking, zeker omdat binnen een beginnende samenwerking niet altijd van tevoren een helder pad uitgestippeld kan worden. De verantwoordingslast wordt ervaren als buitenproportioneel wanneer wordt gekeken naar de bedragen waar het om gaat.

5.5 Drempels verlagen

5.5.1 Fasering

Het is goed dat er drie fases voor de vmbo-regeling zijn, maar er is behoefte aan een makkelijkere en meer kleinschalige instapfase. Hierbij denkt men aan het kunnen insturen van concepten en uiteraard een lager subsidiebedrag. Als voorbeeld werd de Cultuurraad in Eindhoven genoemd, die werkt met een 'snelgeldfonds' met lage bedragen en laagdrempelige aanvraagformulieren. Op die manier kan er recht gedaan worden aan de startfase waarin sommige scholen en culturele instellingen zich momenteel nog bevinden. De voorwaarden van de derde fase zouden kunnen worden versoepeld (met name het aangaan van nieuwe samenwerkingen met scholen), zodat aanvragers van de tweede fase kunnen doorstromen naar een derde en verduurzamende fase zonder opnieuw een langdurig en ingewikkeld opstart- en aanvraagproces te hoeven doorlopen.

Er is meermaals geopperd om ook bij het mbo de verschillende fases in te voeren of in elk geval te voorzien in een makkelijkere instapfase. Hierbij zou samenwerking voorop moeten staan en idealiter wordt daarbij de looptijd verlengd. Zo hebben mbo's en culturele instellingen de tijd om elkaar en elkaars wereld en werkwijze te leren kennen en projecten daarop af te stemmen. Ook is het aan te bevelen meer dan twee aanvragen per instelling mogelijk te maken of in ieder geval de grootte van de instelling hierin mee te nemen. Kijk bijvoorbeeld per college of per opleiding.

5.5.2 Aanvraagprocedure

Er zijn veel suggesties gedaan om de aanvraagprocedure makkelijker en toegankelijker te maken. Zo is aangedragen (persoonlijk) contact met het Fonds meer structureel in te bedden in de aanvraagprocedure. Bijvoorbeeld door eerst contact leggen voor het aanvragen te verplichten, een vooraanvraag of voorselectie op basis van enkele A4'tjes te faciliteren, door mondeling aanvragen te doen, te pitchen of toe te lichten of om op basis van vertrouwen en de profielen van de aanvragers af te gaan. Hierdoor wordt het aanvraagproces informeler en wordt het Fonds meer benaderbaar om te ondersteunen bij aanvragen. Goede begeleiding bij het hele proces lijkt een essentieel onderdeel voor het slagen van aanvragen, zeker als scholen een trekkende rol spelen. Tenslotte zou het proces anders vormgegeven kunnen worden door met een tijdslot te werken en door minder tussentijdse wijzigingen door te voeren en, indien dit toch gebeurt, hier helder over te communiceren.

5.5.3 Subsidievoorwaarden

De subsidievoorwaarden zouden nog eens kritisch tegen het licht gehouden kunnen worden.

5.5.4 Verantwoording

Er wordt gepleit voor minder tussentijdse verantwoording of om ook in het verantwoorden te kijken hoe dit toegankelijker en simpeler kan.

5.6 Tot slot

Voorafgaand aan het onderzoek heeft het Fonds voor Cultuurparticipatie met de eigen adviseurs een brainstorm gehouden over mogelijke belemmeringen die spelen bij de regelingen cultuureducatie. Voor een groot deel zien we die bevestigd in het onderzoek. De scholen hebben de beschikking over NPO-gelden waarvoor weinig voorwaarden gelden en waarvoor zij geen cofinanciering hoefden te zoeken. Met name

het vmbo is nog hard bezig met de gevolgen van de corona-crisiscoronacrisis en richt zich op het wegwerken van achterstanden en het verbeteren van het schoolklimaat. Door lerarentekorten en werkdruk is er een gebrek aan mensen die een subsidieaanvraag kunnen schrijven en vooral aan menskracht om een project uit te voeren. Er is veel verloop bij scholen en culturele instellingen, waardoor bestaande samenwerkingsrelaties onder druk zijn komen te staan. Ook bij culturele instellingen is er niet veel 'vlees meer op de botten', waardoor een behoorlijke voorinvestering, het schrijven van een subsidieaanvraag, er niet meer uit kan.

Veel van deze aspecten zijn niet of nauwelijks te beïnvloeden door het Fonds, maar in dit hoofdstuk hebben we laten zien wat er – binnen de gegeven beperkingen – nog wel helpend kan zijn en mogelijk is.

Colofon

Titel	Rapportage: Regelingen cultuureducatie
Auteur	Karin Hoogeveen, Carlijn Waaijer en Marinka Willemsen
Datum	14-7-2023
Project	De regelingen cultuureducatie vmbo/vso/pro/isk en mbo (SAR2088)

Sardes

Postbus 2357
3500 GJ Utrecht

Lange Viestraat 371
3511 BK Utrecht

(030) 232 62 00
secretariaat@sardes.nl
www.sardes.nl

Sardes is onderdeel van Stichting CAOP